

*Губа Богдан Романович
м. Черкаси, Україна*

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.**

Професійна успішність педагогічного працівника як основа менеджменту якості освітнього процесу: програма Четвертих Всеукраїнських педагогічних читань 21-22 листопада 2019 р., м. Черкаси, 2019.- ЧНУ ім. Б. Хмельницького, с. 98-101.

Процес формування інформаційної культури в майбутніх педагогів досить складний, динамічний і суперечливий. Він не протікає стихійно, але передбачає наявність певних педагогічних умов та грамотного педагогічного керівництва.

Результативність його багато в чому залежить від сукупності тих педагогічних умов, в яких він відбувається.

Проблема конкретизації самого поняття „умова” хвилювала багатьох учених. Сьогодні в науковій літературі це поняття не знайшло ґрунтовного висвітлення і єдиного трактування цього поняття. Результативність діяльності з підвищення рівня інформаційної культури особистості, окремих категорій споживачів інформації, суспільства в цілому залежить від цілого ряду факторів:

– теоретична нерозробленість даного наукового напрямку, обумовлена новизною, складністю самого об’єкта вивчення – феномена інформаційної культури. Складність проблеми викликала безліч дослідницьких підходів, що відрізняються понятійним апаратом, значною різницею в трактуванні даного явища. Багатозначність, відсутність чіткого визначення поняття „інформаційна культура” привели до ототожнення інформаційної культури або з бібліотечно-бібліографічними знаннями, або з комп’ютерною грамотністю;

– методична нерозробленість, повна відсутність науково аргументованих, дидактично обґрунтованих методик навчання основам інформаційної культури, дефіцит навчальної та методичної літератури з даного напрямку;

– відсутність спеціально підготовлених педагогічних і бібліотечних кадрів, здатних забезпечити кваліфікаційне навчання основам інформаційної культури різних вікових і соціальних категорій.

Відчутне підвищення рівня інформаційної культури суспільства можливе лише при організації спеціальної інформаційної освіти, зокрема шляхом включення до навчального процесу вищої школи, що може стати успішною умовою ефективного формування інформаційної культури.

Широке застосування комп'ютера у системі освіти в цілому відображає загальні закономірності розвитку інформаційного суспільства, які можна узагальнити як тенденції передавання різноманітних функцій засобами інформаційно-комунікаційних технологій, тенденції до значного збільшення обсягу циркулюючої інформації у прогресивно зростаючому обсязі інформації, необхідної для прийняття оптимальних управлінських рішень, у збереженні інформації переважно на машинних носіях.

Увага вітчизняних науковців переважно сфокусована на процесі формування інформаційної культури педагога у зв'язку з впровадженням у навчально-виховний процес комп'ютерної техніки та новітніх інформаційних технологій.

Дослідник М. Дуранов у своїх роботах спробував розділити поняття „умова” і поняття „фактор”. На думку науковця, умови й фактори відрізняються одне від одного своїми функціями, але можуть збігатися за змістом. Фактори, за М. Дурановим, – це причини та рушійні сили процесу виховання, функціонування яких неможливе без наявності необхідних педагогічних умов, що мають зовнішній і внутрішній характер щодо вихованця [2].

Згідно з теорією П. Гальперіна [1], навчання зводиться до засвоєння орієнтирів діяльності і розумових дій, необхідних для планування і виконання завдань в певних умовах. Такими орієнтирами можуть виступати засвоєні знання, уміння, навички з окремих навчальних дисциплін. Вироблені в одних психологічних умовах і закріплені розумовими діями, вони можуть бути успішно перенесені на нові ситуації і становитимуть основу для наступного етапу психологічного розвитку. Формування будь-якого нового знання відбувається, за П. Гальперіном, у такій послідовності:

1. Створення мотивації. При цьому внутрішня мотивація виявляється надійнішою, ніж зовнішня.

2. Пояснення або виділення схеми орієнтуючої основи дії. На цьому етапі учні освоюють, як і в якій послідовності виконуються орієнтуючі, виконавчі та контрольні операції, що входять до складу дії.

3. Формування дій у матеріальній або матеріалізованій формі.

4. Формування дій у гучній мові без опори на матеріально-матеріалізовані засоби. Спочатку дії проговорюються своїми словами, а потім переходять до наукової мови, що виступає кінцевим результатом цього етапу.

5. Формування дій у внутрішній мові, що є перехідним етапом для проведення дії в розумовий план. На цьому етапі дії починають скорочуватись і автоматизуватись.

6. Перехід дії у внутрішню мову, а внутрішньої мови – у думку. На цьому етапі дії набувають автоматичного характеру і стають недоступними самоспостереженню. Свідомості відкривається тільки продукт цього процесу [1].

Аналіз наукової літератури дозволяє говорити про розходження об'єктивних і суб'єктивних умов формування інформаційної культури майбутніх педагогів. Андрій Ясінський, досліджуючи формування основ

інформаційної культури стверджував, що воно забезпечується систематичним використанням інтегрованих завдань, які сприяють:

- розвитку абстрактного та образного мислення;
- формуванню навичок інформаційного моделювання та дослідження на їх основі реальних процесів і явищ;
- кваліфікованому оволодінню зряддєвим комплексом комп'ютера.

Ефективність використання інтегрованих завдань для організації засвоєння нових знань безпосередньо пов'язана з самостійним одержанням знань, використання внутрішньо предметних зв'язків, а також із осмисленням і закріпленням нових знань.

Результативність використання інтегрованих завдань залежить від рівня їх адаптації до різних типів лекцій та семінарів, складності матеріалу, підготовленості студентів до навчання.

У системі завдань навчання з'являється мета підготувати студентів до використання комп'ютерних технологій при вирішенні реальних задач інформаційного суспільства. Виникає проблема узгодити зміст навчання із досягненнями сучасних інформаційних технологій, посилити його прикладний характер. Серед методів навчання переважають продуктивні, розвиваючі методи дослідницького характеру.

Використання системи інтегрованих завдань при вивченні основ інформатики, на думку науковця, дозволяє суттєво поглибити зміст міжпредметних зв'язків на основі інтеграції знань, посилити мотивацію навчання, активізувати весь навчальний процес, надати йому творчого, дослідницького спрямування [3].

Найважливішою психолого-педагогічною умовою, що забезпечує успішний розвиток інформаційної культури в процесі відпрацьовування всіх цих методів, є наявність стійкої внутрішньої мотивації до науково-дослідної, науково-інформаційної діяльності, оновлення інформаційного

багажу. Процес формування інформаційної культури залежить від характеру мотивації студентів. Наявність позитивної мотивації, постійне відновлення й розширення власного інформаційного багажу, потреба в його засвоєнні та бажанні на його основі створювати нові знання – є важливою умовою, що визначає успішність формування в майбутніх учителів праці інформаційної культури.

Література

1. Гальперин П.Я. Психология мышления и умение о поэтапном формировании умственных действий / П.Я. Гальперин. // Исследование мышления в советской психологии. – М.: Просвещение, 1966. – 238с.
2. Дуранов М.Е. Педагогические основы научно-атеистического воспитания учащейся молодежи / М.Е. Дуранов. – Красноярск: КГПИ, 1983. – 105с.
3. Ясінський А.М. Формування основ інформаційної культури школярів засобами інтегрованих завдань з інформатики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія та методика навчання інформатики” / А.М.Ясінський. – Київ, 2000. – 20 с.